

ALLAH'A YAKIN OLMAK

Eûzubillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

El-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn. Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh. Alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn ve şefîi'l-müz-nibîn Muhammedini'l-Mustafâ ve âlâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ. Emmâ bâ'd:

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe inne efdale'l-hadisi kitabullah ve efdale'l-hedyi hedyu seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem. Ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesetin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-Nebiiyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ أَوَاهُ اللَّهِ فِي كَنْفِهِ وَسَتَرَ عَلَيْهِ

بِرَحْمَتِهِ وَأَدْخَلَهُ فِي مَحَبَّتِهِ قِيلَ: وَمَا هُنَّ

يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: مَنْ إِذَا أُعْطِيَ شَكَرَ وَإِذَا قَدِرَ

غَفَرَ وَإِذَا غَضِبَ فَتَرَ

*Selâsun men künne fîhi âvâhullâhu fî kenefehî ve setere aleyhi bi-rahmetihî ve edhalehû fî mehabbetihî. Kîle, ve mâ hünne yâ Resûlallah? Kâle, men izâ u'tiye şekere ve izâ kadire ğafere ve izâ ğadibe feter.*¹

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allahu Teâlâ hazretlerinin selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun. Rabbimiz Teâlâ ve Tekaddes hazretleri dünya ve âhiretin saadetine, hayırlarına cümlenizi cümlemizi nâil, mazhar ve sahip eylesin. Dualarımızı kabul eyleyip dünya ve âhirete müteallik dileklerinizi ihsan eylesin.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini okuyup izah etmeye çalışacağız. Fakat bu işe başlamazdan önce Efendimiz'e olan sevgimizin, bağlılığımızın, saygımızın bir nişanesi olmak üzere âcizâne, nâcizâne tarafımızdan Peygamber

¹ Beyhakî, *Şu'abü'l-îmân*, VI, 249, r. 4119.

Efendimiz'in ruhuna hediye olsun diye ve onun cümle âlinin, ashabının, etbainin ve ahababının ruhlarına hediye olsun diye; sâir enbiyâ, mürselîn ve cümle evliyâullahın ruhlarına ve bilhassa ümmet-i Muhammed'in mürşitleri olan hakiki alimlerin, verese-i nebînin, sâdât ve meşâyih-i turuk-u âliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye; uzaktan ve yakından bu hadisleri dinlemek üzere buraya teşrif etmiş, gelmiş olan siz kardeşlerimizin âhirete göçmüş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olsun diye; bu beldeleri fetheden fatihlerin, şehitlerin, gazilerin, mücahitlerin ve cümle hayrât u hasenât sahiplerinin ruhlarına hediye olsun diye; bu hadîs-i şerîfleri bize kadar nakil ve rivayet etmiş olan alimlerin ve râvilerin ruhlarına hediye olsun diye; kendisinden feyz aldığımız hocalarımızın, üstatlarımızın, bilhassa Muhammed Zahid Kotku İbn İbrahim el- Bursevî hazretlerinin ruhuna hediye olsun diye buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs-ı şerif okuyalım öyle başlayalım.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*
hazretlerinden İbn Abbas *radiyallahu*

anhumâ'nın rivayet ettiğine göre, Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki:

a. Kim Allah'a Yakın Olur?

Selâsün. “Üç şey vardır.” *Men künne fîhi*. “Bu üç şey kimde bulunursa.” *Âvâhullâhu fî kenefehî*. “Allahu Teâlâ hazretleri onu kurbiyyetine, yakınlığına, yakınına alır, barındırır.” *Ve neşere aleyhi rahmetehû*. “Ve onun üzerine kendi rahmetini saçar.” *Ve edhalehû cennetehû*. “Ve onu cennetine lütfuyla, kere-miyle dahil eyler.”

Allah'ın yakınlığına ermeye ve rahmetine mazhar olmaya, cennetine girmeye sebep olan bu üç şey şunlardır:

Men izâ u'tiye şekere. “O kimse ki kendisine verildiği zaman şükreder.” Yani şükretme sıfatı bulunan insan. *Ve izâ kadire ğafere*. “Kudreti yettiği zaman affeder, mağfiret eder.” *Ve izâ ğadibe fetere*. “Kızdığı zaman gevşer, kızgınlığının gereğini yapmaz.”

Bunlar üç tane sıfattır, bu sıfatlar bir insanda bulunursa Allahu Teâlâ hazretlerinin kurbiyyetine nâil olur, rahmetine erer, cennetine girer.

Birincisi; şükretmek! Demek ki Allahu Teâlâ hazretlerinin vermiş olduğu nimetlerin, O’nun tarafından geldiğini bileceğiz ve şükredeceğiz.

İkincisi; tepelemeye, düşmanını kahretmeye, kendisinin hasmı olan insanı alt etmeye gücü, kudreti yettiği zaman bile eğer mümkün oluyorsa affediverecek, mağfiret ediverecek. Kızgınlığını, hıncını çıkarmaya gücü yetiyor, kâdir, yapabilecek fakat yapmıyor, “hadi başladı seni” diyebiliyor, kendisini tutabiliyor.

Ve izâ ğadibe fetere. “Gazap ettiği zaman da gazabından çözülüp gazabını içinden atabilen kimse.”

Rabbimiz şükretme, affetme ve kızgınlığına hâkim olma vasfını cümlemize ihsan eylesin.

Şükrün çeşitleri vardır. Şükrü tarif ederken Cüneyd-i Bağdadî hazretleri şöyle düşünmüş, tarif etmiş; “Şükür, Allah’ın nimetlerini yiyip de O’na âsî gelmemektir.” Allah’ın nimetlerini yiyorsun, “Yâ Rabbi, çok şükür.” demek yetmez, insanın yediği nimetleri hayra

kullanması, din yolunda sarf etmesi lazım. Kal-kıp isyan, günah, yasak işler yapmaması gere-kiyor. Allah'ın verdiği nimetleri zikretmek de şükrün bir çeşididir. Yani; “Rabbim bana *el-hamdülillah* rızkımı bol verdi. Sıhhat verdi, *el-hamdülillah* şu oldu, evlat verdi, mal verdi, mülk verdi, şeref verdi, haysiyet verdi, onur verdi, insanlardan dostlar ihsan eyledi...” gibi Allah'ın nimetlerini saymak, dökmek, zikret-mek de lazım!

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ

*Ve emmâ bi-ni'meti rabbike fe-haddis.*²

Söylemek de lazım! İnsan bunu daima ifade etmeli. Çevresi de bilsin. Kendisinin nâil olduğu nimetleri söylemesi dille şükür oluyor. Hayra koşması ve günahlardan kesilmesi la-zım! Günahlardan kesildiği zaman bu şükür oluyor. Yoksa yemeği yedikten sonra, sadece *elhamdülillah*, *eş-şükrü lillah* demek basit oluyor, kâfi gelmiyor. Tam olması için öm-rünü, hareketlerini ayarlayıp Allah'ın rızasına uygun yapması gerekiyor.

² 93/Duhâ, 11.

b. Üç Özelliği Olanın Hesabı Kolay Olur

Diğer hadîs-i şerîf:

ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ حَاسِبُهُ اللَّهُ حِسَابًا يَسِيرًا
وَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ قَالُوا: لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟
قَالَ: تُعْطَى مِنْ حَرَمِكَ وَتَعْفُو عَنْ ظَلَمِكَ وَتَصِلُ
مَنْ قَطَعَكَ

*Selâsün men künne fîhi hâsebehullâhü
hisâben yesîren ve edhalehû el-cennete bir-
rahmetihî. Kâlû, limen yâ Resûlallah? Kâle,
Tu'tî men haremeke ve ta'fû ammen zale-
meke ve tesilü men kateake.*³

“Üç haslet vardır ki kimde bu hasletler, vasıflar bulunursa Allah onu kolay bir hesaba çeker, kolay bir hesap ile hesabını görür ve cennete sokar.”

Üç tane sıfatlar daha aşağı doğru devam edecek. Çünkü ‘*peltek s*’ harfine geldik. Bir-birleriyle karıştırmamak için not almak uygun olur. Birisi ötekisine karışır, hangi üç şeydi

³ Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 563, r. 3912; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsed*, I, 279, r. 909.

diye... İfadeleri karıştırmamak için en iyisi not almak.

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

“Kimde üç tane sıfat bulunursa Allah onun hesabını kolay görecektir. Cennetine de sokacaktır.”

Neymiş bu üç hasletten birincisi?

Tu'tî men haremeke. Peygamber Efendimiz muhataba hitaben, karşısındakine diyor ki; “Sana vermeyene, sana elindekini haram edene, ‘hayır, yasak, vermiyorum’ diye mâni olana sen verirsin.”

Ve ta'fû ammen zalemeke. “Sana zulmeden sen affedersin.”

Ve tesîlü men kateake. “Senden alakayı kesip koparana sen gidersin, alakayı, bağı, bağlılığı devamlı tutarsın.”

Demek ki böyle yapan insanın âhirette hesabı kolay görülecekmiş. Her abdest alırken de dua ediyoruz; “Yâ Rabbi! Kitabımı sağ tarafımdan ver ve beni kolay bir hesap ile, hesabımı kolay görerek cennetine sok.” diye... Demek ki

hesabın kolay görülmesi için lazım gelen huylar bunlarmış.

Bu huylara genel olarak baktığımız zaman görüyoruz ki ters davranışlara müspet karşılık vermek! Birisi haram ediyor, sana elindeki şeyi vermiyor... Fazla, vermesi lazım; vermiyor. Haram ediyor sana yani vermiyor, men ediyor. Ama sen bir fırsat eline geçerse ona veriyorsun. “Geçen sefer ben senden bir şey istemiştim vermemiştin. Şimdi ben de sana vermiyorum işte.” demiyor da aksine o ona veriyor. Kötülüğe iyilikle muamele ediyor.

Ve ta’fû ammen zalemeke. “Sana zulmedenı affetmen.” Tabi zulmedene karşı insanda bir kızgınlık, kırgınlık, bir de mukabele etme arzusu doğar. İnsan, “Onu yakalarsam ben de ona gösteririm.” filan diye düşünür. Fakat hadiste de geçtiği gibi, insan o zulmedenı affedebilir de onun zulmüne karşılık vermezse, o zaman Allah’ın cennetine giriyor ve kolay bir hesapla hesabı geçiştiriliyor.

Ve tesılü men kateake. Peygamber Efendimiz; “Senden alakayı kesene sen bağlarını kopartmazsın, gidip gelmeye devam edersin.” diyor. Bu da yine ters bir davranışa müspet bir

karşılık vermek! O terse bir başka terslikle karşılık vermek değil, müspet karşılık vermek tarzında görülüyor.

Anlaşıyor ki dinimizde sevap kazanmanın, kazançlı olmanın yolu, başka bir davranış şekli tutturmakla mümkün oluyormuş. “Dövene elsiz gerek, sövene dilsiz gerek, derviş gönülsüz gerek.” diye Yunus Emre de bu işi anladığını bize belli ediyor. Bir yumruk vurana biz de bir yumruk vurmak isteriz ama dövene elsiz gerek. Sövene, “Sen misin bana söyleyen.” diye biz de karşılık vermek isteriz ama Yunus Emre diyor ki; “Sövene dilsiz gerek.” Cevap vermeyecek.

Demek ki güzel huyluluk, menfî tavırlı bir insana karşı bile müspet tavır takınabilmekten anlaşılyormuş. Biz ve müslüman kardeşlerimiz bu sıfatlara sahip olmaya çalışmalıyız. Dişimizi sıkmalı, belli etmemeliyiz. Karşımızdakine yaptığı kötülüğün aynıyla mukabele etmemeliyiz bilakis kötülüğe iyilikle mukabele etmeliyiz. Çünkü arkasından Rabbimiz bizi mükâfata landıracak, cennetine sokacak, hesabımızı kolay görecek.

Eski kitaplarda yazılıyor ki mesela büyüklerden bazıları vefat etmiş. Hakkında çok müspet deliller olan kimse fakat rüyasında birisi görüyor, “Ancak şimdi hesaptan kurtuldum.” diyor. Mesela böyle bir rüya Hazreti Ömer hakkında duydum. Vefat ettikten bir ay mı, on beş gün sonra mı rüyada görmüş birisi. Diyor ki;

“Yâ Ömer! Niye daha önce rüyama gelip görünmedin bana?”

“Hesaptan ancak kurtuldum.” diyor.

Hazreti Ömer ki Peygamber Efendimiz’in cennetle müjdelediği halifesi, yakını, sahabe-nin güzîni, seçmesi bir kimse... Hem de adalet yaptığını da, takvâ ehli olduğunu da biliyoruz. Adaletle hükmettiği cihana yayılmış meşhur bir hadise. Ona rağmen öyle olursa bizim hesabımız kim bilir nasıl olacak? Rabbü’l-âlemîn’in mahkeme-i kübrâsında ne kadar divanda duracağız, ne gibi muamele olacak? Korkunç, uzun, telaşlı ve endişeli bekleyişler olacak. O halde bu hesabın kolay geçirtilivermesi için...

Yolda bile mesela insanı polis çeviriyor da “hadi geç” deyiverirse seviniyoruz. Kolayca

geçersek seviniyoruz. İnsan bir gümrüğe geldiği zaman başkaları beklerken kolayca geçirirse seviniyor. Bir kuyruktayken veyahut arabalar dizilmişken yanından geçirirse seviniyor. Demek ki insanların hepsi hesap için bekleyip titreşip dururken bizim hesabımızın kolay olması ve cennete girmek çok önemli bir şey. Onun için biz de kötülüğe iyilikle muameleye riayet edelim. Cömert, affedici, bağlantıyı kopartmayan, sabırlı kimse olalım. Dargın, küsücü, alakaları kopartıcı kimse olmamaya çalışalım.

Üçüncü hadîs-i şerîf...

ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ اسْتَوْجَبَ الثَّوَابَ
وَاسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ: خُلُقٌ يَعِيشُ بِهِ فِي النَّاسِ
وَوَرَعٌ يَحْجِزُهُ عَنِ مَحَارِمِ اللَّهِ وَحِلْمٌ يَرُدُّ بِهِ
جَهْلَ الْجَاهِلِ

Selâsün men künnne fîhi istevcebe's-sevâbe ve'stekmele'l-îmâne; hulukun yaîşü bihî fi'n-nâsi ve veraun yehcizühû an

mehârimillâhi ve hılmün yerüddü bihî cehle'l-câhili. ⁴

“Üç tane sıfat vardır ki kimde bu üç sıfat bulunursa sevabı hak eder, imanını tamamlamış, kemale erdirmiş olur.”

Bu üç sıfat nelermiş:

Bir;

Hulukun yaîşü bihî fi'n-nâsi. “İnsanların arasında huzur içinde yaşamasına sebep olacak güzel bir ahlâk...” Bir insan böyle bir ahlâka sahip oldu mu...

Güzel ahlâkın vasfı, sıfatı nedir? İnsanın ahlâk nesine yarar?

Öteki insanlar arasında, halk arasında huzur içinde, rahat yaşamasına yarar. Çünkü herkes kendisini sever, yumuşak başlı olduğu için kimseyle problem olmaz, geçimi tatlı olur. Serkeşler, dikbaşlılar, kavgacılar, sinirliler, keskin sirkenin küpüne zarar olduğu gibi kendisine de zarar verirler. İnsanların arasında da yaşaması zor olur. Rûhî hayatı da sıkıntılı, bugünkü tabirle stresli olur. Âhirette de başı

⁴ Bezzâr, *Müsned*, XIII, 88, r. 6443.

dertte olur. O bakımdan insanda, insanlar arasında rahat, huzur içinde yaşamasına sebep olacak bir güzel huy, tabiat olursa demek ki sevapları alacak, iman-ı kâmil olmuş olacak.

İkincisi;

Ve veraun yehcizühû an mehârimillâhi.

“Kendisini, Allah’ın haram kılmış olduğu şeylerden alıkoyacak bir verâ duygusuna sahip olması.” Yani, “Aman bu iş şüphelidir, aman şu iş günahtır, ben ona yanaşmayayım. Tatlı da olsa ben o tarafa gitmem, o işi yapmam.” diye kendi kendisini Allah’ın haram kıldığı şeylerden uzak tutabiliyor, çekebiliyor, sabredebiliyor, nefsini dizginleyebiliyorsa işte bu da sevapları alır, imanını kuvvetlendirmiş olur.

c. Üç Güzel Huy

Üçüncüsü de;

Ve hılmün yerüddü bihî cehle’l-câhili.

“Cahilin kendisine yaptığı cahilce muameleye mukabelesini halim selim, yumuşak bir tarzda yapmasına sebep olacak bir hilm duygusuna sahip olursa, o da sevapları alır, imanı kuvvetli bir kimse olmuş olur.”

Bu hadîs-i şerîften anladığımız güzel huylar;

1. İnsanlar arasında geçimi sağlayacak yumuşak bir tavır, kimseyle problem çıkartmama çalışacak güzel bir huy sahibi olması.

2. Günahlara düşmemesini sağlayacak, günahlardan sakınma irade kuvveti, gücü... Şüpheliye bile yanaşmayacak kadar içinde harama karşı direnme kabiliyeti.

3. Birisi kendisine haksız ve cahilce bir muamele ederse yumuşak, halim selim davranabilecek bir iç yapısı.

Bazı kardeşleri biliyoruz, konuştuğu zaman, “Mübarek” diye başlar, “Öyle diyorsun ama işin aslı şudur.” filan diye tatlı tatlı, sakın sakın konuşur. Allah o huyları cümlemize ihsan eylesin. Karşısındaki sert konuşsa bile yumuşak cevaplar vererek onu yumuşatır, sonunda yola getirir.

ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ أَظْلَهُ اللَّهُ تَحْتَ عَرْشِهِ
يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: الْوُضُوءُ عَلَى الْمَكَارِهِ
وَالْمَشْيُ إِلَى الْمَسَاجِدِ فِي الظُّلْمِ وَإِطْعَامُ الْجَائِعِ

*Selâsun men künne fîhi ezallehullâhu tahte arşihî yevme lâ zülle illâ züllehu; el-vudûu ale'l- mekârihî ve'l-meşyu ile'l-mesâcidi fi'z-zulemi ve it'âmu'l-câi'i.*⁵

“Şu üç huy ve âdet kimde bulunursa Allah onu, onun gölgesinden başka hiçbir gölgenin olmadığı günde Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölgelendirir.”

Bir;

el-Vudûu ale'l- mekârihî. “Zor gelecek, soğuk, sıkıntılı zamanlarda ve yerlerde bile abdest almaya devam eden insan.” Hava çatır çatır soğuk, kalkıyor, soğuk da olsa abdestini alıyor, namazını kaçırmıyor. Hoşa gitmeyecek, sıkıntılı zamanlarda yine abdest almaktan çekinmeyen, titrese de üşüse de o vazifeyi yapan...

İki;

Ve'l-meşyu ile'l-mesâcidi fi'z-zulemi. “Karanlıklarda mescitlere yürümek...” Demek ki sabahleyin erken kalkacak, gecenin

⁵ Esbihânî, *et-Terğîb ve't-Terhîb*, I, 138; Ali el-Muttakî, *Kenzü'l-ummâl*, XV, 809, r. 43219.

soğukluğundan ürkmeyecek, çekinmeyecek, nefes nefese kalsa da güzelce abdestini alacak. Daha hava karanlıkken yürüyecek, mescide gelecek. Mescitte ibadet var, sabah namazı kılınacak... Evinde kılmıyor, mescide gitmeye çalışıyor; bu da bir sabır işidir.

Abdest almak da bir sabır işidir, karanlıklarda varmak, gitmek, rahatını terk etmek de...

Üç;

İt'âmu'l-câi'i. “Açı doyurmak, yemek yedirmek.”

Peygamber Efendimiz; “Bu üç sıfat kimde bulunursa Allahu Teâlâ hazretleri Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde o kimseyi gölgelendirir.” diyor. Demek ki insanın hadîs-i şerîfleri dikkatli bir şekilde okuyup bazı fişlemeler yapması lazım. Bilgiler muhtelif hadîs-i şerîflerin içinde dağılmış bulunuyor. İnsanın o bilgileri derleyip toplaması lazım.

Mesela biliyoruz ki kıyamet koptuğu zaman Allahu Teâlâ hazretleri bazı has kullarını Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde, nurdan minberlerde oturtacak. Güneşin harareti onlara

gelmeyecek, onlar Arş'ın gölgesinde serin serin, safalı safalı duracaklar. Öteki insanların beyni fokur fokur kaynayacak çünkü güneş insanlara bir mil kadar yaklaştırılacak. Müthiş bir hararet... İnsanlar sıkışık... “Terler kimisinin kulakları ve dudakları hizasına kadar gelecek.” diye hadîs-i şerîflerde bildiriliyor.

d. Arşın Gölgesindeki Yedi Sınıf İnsan

Bu yedi sınıf insan bir hadîs-i şerîfte sayılıyor:

1. Adaletli hükümdar.

2. Gençliğinden itibaren ibadetini bırakmayıp devamlı güzel bir şekilde ömrünü başlatmış ve devam ettirmiş olan genç.

3. Aklı mescitte, ibadette olan kimse.

4. Birbirini Allah için seven kimseler.

5. Namusunu koruyup güzellik ve mevki makam sahibi zengin bir kadın kendisine kötü bir teklif yapsa bile ona yine “hayır” diyebilen kimse.

6. Sadakasını o kadar gizli ki riya olmasın diye sağ elinin verdiğini sol eli duymayacak gibi veren kimse.

7. Tenhalarda oturup diz çöküp zikrederken coşup gözyaşı döken, ağlayan âşık-ı sâdık kimse.

Başka bir hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

et-Taciru's-sâdûku tahte zilli'l-arşi yevme'l-kıyâmeti. “Kıyamet gününde doğru sözlü olan tüccar Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölgelenecek.”

Onu da o hadîs-i şerîften öğreniyoruz.

Şimdi buradaki hadîs-i şerîften de anlıyoruz ki soğuklarda abdest alan kimse, karanlıklarda mescitlere yürüyen kimse, açları doyuran kimse de Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölgelenecekmiş. Bunlardan anlıyoruz ki güzel ve Allah'ın sevdiği işleri yapan, cömert, faziletli kimseler kıyamet gününün sıkıntısına, dehşetine düşmeyecek, o sıcaklardan mahvolmayacaklar. Emniyet içinde Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölgelenecekler.

Demek ki genç kardeşlerimizin ne yapması lazım?

Okudukları bilgileri zihinde tasnif etmeleri gerekiyor. Defterlerine not aldıkları

zaman aynı konuya ait olan hadîs-i şerîfleri zihinlerinde hatta bir başka defterde birleştirmeli ki konu daha iyi belli olsun.

İnsanların büyük çoğunluğu mahşer yerinde sıkıntı, izdiham içinde beklerken ötekiler duruyor. Kimler; işte bunları bilmek lazım!

Sonra mesela hadîs-i şerîflerde benim dikkatimi çekiyor. Peygamber Efendimiz “Dua edin, duanıza icabet edelim” buyuruyor ama öteki hadîs-i şerîfleri okudukça bazı günahların duaların kabul olunmamasına sebep teşkil ettiğini öğreniyoruz. İşte insan bu gibi şeyleri iyice zihnine yerleştirse o zaman dinde fakih olur. Fakih demek dinî bilgisi kuvvetli, sezgisi tam olan, meseleyi kavramış, bilgisi de eksiksiz olmuş olan kimse demek oluyor. Bizim de dinî bilgilerimizin böyle olması temenni edilir.

İnsan bir hadîs-i şerîfi biliyor ötekileri bilmiyor; yanlış, eksik bir karara varabilir. Onun için zihninde meseleleri bütünleştirmeli, notlar almalı, tasnifler yapmalı, küçükten beri çok okumalı çok yazmalı ki dinî mâlumâtı kuvvetli olsun. Dinde fakih olduğu zaman insan çok büyük hayırlara erer. Ayrıca başka müslümanlara da büyük faydalar temin eder.

Demek ki Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölge-
lenmek için soğukta, sıcakta abdest almaya
gayretli olacağız. Sabah namazlarında mes-
cide gitmeye gayretli olacağız. Ve ziyafet çek-
meye gayretli olacağız.

Anadolu'da geziyorum. Bugün geldim.
Orada arkadaşlardan bir tanesi diyor ki;

“Toplantılar yapıyorduk. Hafta içi toplan-
tılar yemekli oluyordu. Sonra haydi ev sahip-
lerine zahmet çektirtmeyelim, yemeksiz ol-
sun, dedik. Ama o zaman toplantılara itibar,
rağbet azaldı.”

Demek ki sevabı kazanmak için arkadaş-
ları çağırmalı, akşam ziyafetleri çekmeli... On-
dan sonra iyi bir hocayı çağırmalı, yemekten
sonra bir taraftan çaylar hazırlanırken bir ta-
raftan da sohbetler yapılmalı... Hem yemek
yedirmenin Arş'ın gölgesinde gölgelenmeye
sebep olacağını düşünerek yaptığından o se-
vapları almış olur, hem dinimiz iyi öğrenilmiş
olur, hem de insanlar birbirlerine muhabbetli
olurlar. İnsan evine gidip de yemeğini yediği
insana bir başka türlü yaklaşır. Elini bir başka
türlü samimi bir şekilde sıkarak, hatırını sorar-
ken daha candan sorar, boynuna sarılır. Bir

muhabbet vesilesi oluyor. Onun için sofralarını, evlerinizin kapısını açık tutun. Misafiri sevin, misafire ikram edin, misafiri arayın bulun.

Bizim hocalarımızın hayatlarından duyduğumuz İbrahim *aleyhisselâm* huyudur. İbrahim *aleyhisselâm* da öyle yaparmış. Hiç kendi başına yemek yemezlermiş. Büyük insanların da “Daima sofrasında misafir bulunurmuş.” diye methini duyuyoruz. Mesela hocamızın kendisinden yetiştiği Tekirdağlı Mustafa Feyzi hocamız varmış. Erkek kardeşi de Tekirdağ müftüsüymüş. Son derece cömert insanlar... Evlerinin bir kapısı dışarıya, bir kapısı misafir odasının içine açılırmış. Akşam oldu mu mutlaka sofrasında misafir bulunacak. Eğer bir misafir bulunmazsa, gelmemiş ise mübarek Müftü Efendi han odalarına gider dolaşır, oralardan işçileri, garipleri toplar, sofrasına getirir, yedirirmiş. Ama yalnız oturmazmış.

Onun için cömertlik, yemek yedirme meselesine çok dikkat edelim. Bunda çok kâr ve sevap var. Allahu Teâlâ hazretleri cümlemize böyle hayırhahlık nasib eylesin.

ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ: دَعْوَةُ الصَّائِمِ وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ

Selâsu daavâtin müstecâbâtün; da'vetü's-sâimi ve da'vetü'l-müsâfiri ve da'vetü'l-mazlûmi. ⁶

e. Kabul Olunan Üç Dua

Selâsu daavâtin müstecâbâtün. “Üç dua vardır ki bunlar müstecap dualardır, kabul olurlar.”

Da'vetü's-sâimi ve da'vetü'l-müsâfiri ve da'vetü'l-mazlûmi. “Birisi, oruçlunun duası makbul olur.” Oruçlu Allah rızası için kendi arzularına gem vurmuş, dizgin vurmuş, kendisini tutan, nefesine hakim olan kimse... Açlıktan benzi sararmış, boynu bükülmüş... O dua etti mi... Hele iftar vaktine yakın, oruçlu sofraya biraz erken oturmalı, o vaktini duayla geçirmeli. Akşam ezanının top patlama veyahut ezan okunma zamanı yakın olan kısımları çok kıymetli, çok sevaplı zamanlardır. O vakitlerde oruçlu kimse duayla meşgul olmalı...

⁶ Beyhakî, *Şu'abü'l-îmân*, V, 214, r. 3323.

Allahu Teâlâ hazretlerinden hayırlar istemeli ki duası makbuldür.

Demek ki oruç tuttuğumuz zaman biz de duayı çokça edelim. Buradan şimdi kurnazlık tarafına geçiyoruz. Bir şeyin olmasını istiyorsak oruç turalım ve o işin olmasına oruçluyken dua edelim. Allah'tan isteyelim ki oruçlunun duası reddolmaz deniliyor, isteğimiz olsun. Tersine kurnazlık tarafından da bu kaideyi çıkartabiliriz. Madem oruçlunun duası makbulmüş, o halde biz de bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, duamızı takviye etmek ve kabul olmasını daha garantilemek için oruç tutuverelim, oruçlu ağızla dua etmeye gayret edelim.

İkincisi;

Da'vetü'l-müsâfiri. “Seyahat eden kimsenin, seferde olan kimsenin de duası makbuldür.” Çünkü o bir çeşit mazlum bir kimsedir. Kendi evinin rahatını bıraktı, yola çıktı, yoruldu, tozlandı... Hastalanır, boynu bükük olur; kendi diyarı gibi olmaz, orada ne yapacağı belli olmaz. İşte yolcunun o meşakkatli zamanında Allah ona acıyor, duasını kabul ediyor. Misafirin duası makbul olduğundan, ne mâna

ıkar? Œimdi bu hadîs-i Œer ften kurnazlık tarafını döndürelim, kendimize bulmaya alıŒalım. Yolcuyu misafir edersek, duasını alırsak bize ettiği dua geçerli olduğundan sevap kazanırız, k r ederiz. O bakımdan yolcuları barındırmaya, misafir etmeye gayret etmeli.

Hacca giden kardeŒlerimizden duyuyorduk. Anadolu’nun Œehirlerine geldikleri zaman otobüslerin etrafına ah li      r, “Hadi bizim eve misafir gelin.” diye ağırırılmış. Demek ki dedelerimizden öğrendiğimiz huylar,  detler güzel! Öyle yapınca o gelecek, bir Œeyler yiyecek... Bir kere kendi rızkıyla beraber gelir, eve bereket bırakır, öyle gider. Ev sahibini rızkını yemesi mümkün değil, kendi rızkıyla gelir. Hatta kat kat fazlasıyla gelir. Ondan sonra günahları affettirmiş olarak gider. O bakımdan duası da makbul olduğundan yolculara ihtimam etmeliyiz.

Geçenlerde bizim bir seyahatimiz oldu. Uzun bir yere gideceğiz, gece oldu, bastırdı. Yolda uğradığımız kasabada ihvanımızdan birisinin evine gittik.

“Selamun aleyküm.”

“Aleyküm selam.”

Evi kocaman, üç katlı... Aslında biz otele de gidebiliriz, paramız da var, parasız değiliz ama hem arkadaşı görmüş oluruz hem de o demek ki sevap kazanacaktı biz yolcu olduğumuz için...

“Selamun aleyküm.” dedik.

“Aleyküm selam” dedi.

“Kusura bakmayın, evde hanım yok.” dedi.

“Pekâlâ öyleyse.” dedik. Zaten ya o kasabada, ya biraz sonraki kasabada kalacaktık. *“Selamun aleyküm”* dedik, gittik.

Kardeşlerim! Burada bir şey var. Bir insanın evde hanımı olmazsa misafir ağırlayamayacak mı? Ağırlar, ne olacak... Buyur edersin, zor bir şey değil. Ben şahsen hiç korkmam, evde ister hanım olsun ister olmasın. Kapıda, *“evde hanım yok”* demek bana İslâmî bakımdan güzel, edebe uygun bir şey olarak görünmedi. Tabi insan yakın kardeşimiz, ihvanımız diye bir şey demiyor ama bunu vaazda da

söylemeden edemedim. Misafiri ganimet bilmek lazım!

Peygamber Efendimiz’in bir hadîs-i şerîfi var, diyor ki; “İnsanın kapısındaki dilenci Allah’ın kendisine hediyesidir.” Kapıya gelmiş, tak tak vuruyor;

“Allah rızası için bir şey ver.” diyor.

Hadis, “Allah’ın hediyesidir.” diyor yani demek ki ona biraz bir şeyler vereceksin. Gelen dilenci olmazsa bir arkadaş olursa daha üstün olur. Yolcu olursa daha üstün olur. Bir hocası olursa daha da üstün olur. O bakımdan o arkadaşımız yanlış bir şey yaptı. Biz kalktık, bir başka arkadaşın evine gittik. Kapıyı çaldık, onlar da güleç yüzle karşıladılar. Allah razı olsun, gece saat ikide bizi misafir ettiler.

Hocamız *rahmetullâhi aleyh*; “Bir belde bir insanın arkadaşı, ihvanı olur da otele giderse arkadaşlığa sığmaz.” derdi. Paramız var, otele gidebiliriz ama arkadaşlığa sığmaz. Hatta otelde de daha rahat ederiz. Çünkü arkadaşımızın imkânları mahdut olabilir; yatağı dar, somyası kötü, temizliği az olabilir. Ben giderim birinci sınıf otelde, banyolu bir odada

rahat ederim ama; “Arkadaşın olduğu yerde otele gitmek arkadaşlığa sığmaz.” diyor.

Hocamız lokantada yemek yemeyi hiç tavsiye etmezdi. Bir arkadaşın evinde tuzla ekmek, zeytin peynir, katıksız kuru ekmek yemek lokantaya gitmekten daha hayırlıdır. Terbiye o olduğu için kapıyı çaldık, gittik. O da öyle dedi. İnsanın nefesine de biraz ağır geliyor, tabi boynu bükülüyor, üzülüyor.

Siz öyle yapmayın! Misafiri ganimet bilin! “Bana hayır, sevap ve bereket getirecek bir kimse, kısmet kapıma geldi.” diye sevinerek kapınızı açın. Ne olacak yani...

Suudi Arabistan’a giden, hac ve umre yapmış olan bir insan için hem misafir olmak kolay hem de misafir ağırlamak kolay. Orada misafir salonu gibi bir salona yirmi kişi alıyorlar. Bir yatak, üstüne bir örtü, tamam... Konforlu bir şey olmasına lüzum yok. Sonra evde ne varsa onu çıkartırsın.

“Yemek yok.”

Yemek yoksa kahvaltılıklar buzdolabında dolu, olur yine... Bizimkiler kahvaltılıkları yemekten saymazlar. İlle pişmiş baklava, börek,

pilav, kızartma, dolma, et, süt... bir Şeyler isterler. Hayır, yle değil! Bir ekmek olursa, yanında bir katık oldu mu yeter.

Onun için misafirden korkmayın, misafir ağırlamaktan geri durmayın. Yanlış bir Şeydir. İslâm'da misafire, yolcuya ikram etmek hadîs-i Őerîflerden öğrendiğimize göre fevkalade sevaplı ve kıymetlidir. Duası da makbul olduğundan onun duasını almak için insan elinden geleni yapmalı.

Ve da'vetü'l-mazlûmi. "Mazlumun duası da mstecaptır."

Başka bir hadîs-i Şerîften biliyoruz ki kâfir bile olsa duası kabul olur. Mazlumun m'min olma Őartı da yoktur. Zulme uğrayan Őahıs ister hıristiyan, ister yahudi, ister mecusi olsun... İster başka bir kimse olsun... Mazlum ise, haksız bir muameleye tâbi tutuluyorsa... O da boynu bükük feryat edip de dua ediyorsa Allah onun da duasını kabul eder. "Sen benim m'min kulum değilsin, ben senin duanı kabul etmem." demez. Mazlumun duası makbuldür.

O bakımdan zulmetmemeye, kimsenin bedduasını almamaya herkesin çalıŐması

lazım. Herkes bunu yapıyor da... Mesela sokakta gidip birisine veya mahallemizde bir kimseye zulmedemeyiz. Çünkü polis var, mahkeme var, hapis var. Onun için kolay kolay kimse kimseye zulmetmiyor. Fakat başka türlü zulümler oluyor. Koca karısına zulmediyor, dövüyor. Adam çocuklarına zulmediyor. Zalim, baskı kuruyor, olur olmaz şeyden pataklıyor. O da zulümdür.

Sonra karı koca birbirinden ayrılıyorlar. Geçinememişler, ayrılmışlar. Olmasaydı iyiydi ama, tamam. Artık bir arada yaşamayacaklar belli, birisi ötekisinin işini yokuşa sürüyor; “İnleteceğim seni, perişan edeceğim seni, mahvedeceğim seni...” filan diye bir türlü boşandırmıyor. Öyle tanıdıklar var, Güneydoğu Anadolu’da... Evlenmiş, geçinememişler, ayrılmış. Kadın kocasının evine gitmiş, adam da gelmiş Ankara’ya. Kadın inadına boşanmıyor, bu adamcağız burada kıvrım kıvrım kıvranıyor. Bu da bir zulümdür. Geçineceksen oturup geçinirdin, geçinemedin ayrıl.

Yani muhterem kardeşlerim, zulmün çeşitleri var. Mazlumun duası makbuldür, insan her çeşit zulümden sakınmalı, kaçınmalı.

Zenginin hayrını, sadakasını geç vermesi, borçlunun alacağını geç vermesi de zulümdür. Ben borçluyum, falanca kimse alacaklı, ben ona parasını vermiyorum hâlâ; bu da zulüm. Allah affetsin. Onu da acele vermeye çalışmak lazım. Adam sana lütfetmiş, ihsan etmiş, ikram etmiş bir borç veya mal vermiş. Sen ona borçlanmışsın, parayı vermiyorsun...

Şimdi bizim dergilerimiz çıkıyor. Biz bu dergileri irşat ve tebliğ maksadıyla çıkartıyoruz. Dinî bilgiler her tarafa yayılsın, kardeşlerimizle de bir mektuplaşma, haberleşme gibi olsun diye dergiler çıkartıyoruz. Anadolu’da dergilerden yetmiş milyon alacağımız var. Yetmiş milyon! Yani dergileri vermişiz, satmışız; satan kimseler parayı almışlar, parayı bize intikal ettirmiyorlar. Bu da zulüm! Ben öbür tarafta kâğıt alamıyorum, matbaa kuracağım onu kuramıyorum, dergileri basamıyorum. Basarsam kâğıt param yetmediği için az basmak zorunda kalıyorum. O orada benim paramı kullanıyor.

Dün duydum; abone koçanları veriyoruz, “Al bunları, arkadaşlardan tanıdıklardan abone et, kimleri edebilirsen.” diye. Abone

parası peşin alınır; abone parasını peşin alıyor-
muş, koyuyormuş yanına. Bizim dergileri de is-
tiyormuş, “her ay şu kadar dergi gönder” diye.
Kendisi bizim dergileri aboneye ay ay veriyor.
Peşin aldığı parayı bize intikal ettirmiyor ve
kendisi kullanıyormuş. Bu da zulüm! Ben buna
razı değilim. Çünkü sen o parayı bana hemen
göndereceksin, ben de okuyucuya borçlu oldu-
ğum için borcuma karşılık o parayla hemen
kâğıt alacağım, onu değerlendireceğim. Kâğıdı
depo edeceğim, eksik kalmasın diye... Bak,
şimdi kâğıt karaborsada, bu da zulüm. Bunu
müslüman kardeşimiz yapıyor, bizim kardeşi-
miz yapıyor, hem de bize yapıyor. Başka kimse
başka kimseye değil!

Oradan anlaşılıyor ki millet zulüm nedir,
zalimlik nasıl olur, bunu pek bilmiyor. Onu kâr
sanıyor ama kâr etmiyor, zarar ediyor. Eğer
benim işim aksar da ben de dergileri kapatmak
zorunda kalırsam o daha büyük de bir zarar
olacak.

Hasılı zulmün çok çeşitleri var kardeşle-
rim. Hadîs-i şerîfte geçiyor ki:

Matlu’l-ganiyyun zulmün. “Zenginin hay-
rını, sadakasını geç vermesi zulümdür.”

Sadaka verecek, ötekisi onun alacaklısı fi-
lan değil. O fakiri biraz bekletmesi bile zulüm-
dür, diyor. Hemen götürüp verecek, beklet-
meyecek.

O bakımdan aziz kardeşlerim, zulmün her
çeşidinden uzak durun. Çünkü mazlumun duası
makbuldür. Açar ellerini, bir beddua eder, Al-
lah da duasını kabul eder; senin feleğin şaşırır,
evinde derbeder olursun, çoluk çocuğuna bir
şeyler gelir, senin malına bir şeyler gelir, tica-
retine bir zararlar gelir, nerden geldiğini anla-
yamazsın bile.

Allahu Teâlâ cümlemizi adaletli, hoş halli
kimseler eylesin, zulmetmekten ve zulme uğ-
ramaktan korusun.

f. Şu Üç Şey Hakikattir

ثَلَاثُ أَعْلَمَ حَقٌّ: مَا عَفَا امْرُؤٌ عَنْ مَظْلَمَةٍ
إِلَّا زَادَهُ اللَّهُ بِهَا عِزًّا وَمَا فَتَحَ رَجُلٌ عَلَى نَفْسِهِ
بَابَ مَسْأَلَةٍ يَبْتَغِي بِهَا كَثْرَةً إِلَّا زَادَهُ اللَّهُ بِهَا فَقْرًا
وَمَا فَتَحَ رَجُلٌ عَلَى نَفْسِهِ بَابَ صَدَقَةٍ يَبْتَغِي بِهَا
وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا زَادَهُ اللَّهُ كَثْرَةً

*Selâsün a'lemü hakkun; mâ afe'mruun an mazlemetin illâ zâdühullâhu bihâ izzen vemâ feteha raculün alâ nefsihi bâbe mes'eletin yebteğî bihâ kesreten illâ zâdühullâhu bihâ fakran vemâ fetha raculün alâ nefsihî bâbe sadakatin yebteğî bihâ vechallâhi teâlâ illâ zâduhullâhü kesreten.*⁷

Bu hadîs-i şerîfte de Efendimiz buyuruyor ki:

Selâsün. “Üç şey vardır.” *A'lemü.* “ben biliyorum ki...” *hakkun.* “Onlar hakikattir.”

“Şu üç söylediğim şey gerçektir, hakikattir, doğrudur.”

Neymiş o doğru olan üç şey?

Mâ afe'mruun an mazlemetin illâ zâdühullâhu bihâ izzen. “Bir kişi kendisine yapılmış olan bir haksızlığı, bir zulmü affederse Allah o affından dolayı mutlaka onun izzetini arttırır.” İzzetini, şerefini arttırır. Birisi kendisine haksızlık etmiş, zulmetmiş; o da onu affediyor. Zulme karşılık affediyor. Affederse Allah bu affeden kimseyi izzetlendirir, kıymetlendirir,

⁷ Beyhakî, *Şu'abü'l-îmân*, X, 412, r. 7716.

değerlendirir, daha yüksek mevkilere, makamlara vâsıl eder. Çünkü zulmeden karşı taraftı, zulme uğrayan kendisiydi; kendisi yine affetti. O zaman izzet buluyor. Bu gerçektir, bu böyle olur; kaide böyledir.

Vemâ feteha raculün alâ nefsihi bâbe mes'eletin yebteğî bihâ kesreten illâ zâdü-hullâhu bihâ fakran. “Bir adam kendi üzerine dilenmek kapısını açar da, ‘dileneyim de malım çoğalsın’ diye düşünerek dilenme yolunu seçerse, Allah onun fakirliğini mutlaka arttırır.” Ondan zenginleşmez, inadına fakirliğini arttırır. Burada şart olarak Efendimiz arada bir cümle söylüyor; *yebteğî bihâ kesreten*, yani mal depolamak için, malı artsın diye dilenirse... Çünkü bazen hakikaten fakir insan vardır, el açıyor “Allah rızası için bir sadaka ver.” diyor. Onu aldı mı, gidip karnını doyuracak.

Medîne-i Münevvere’de fakirin birinin başına bizim arkadaş gitmiş, “Al şu parayı.” demiş. “Teşekkür ederim, almam. Biraz önce birisi verdi, bugünkü ihtiyacımı karşıladım. Bir başka fakire ver.” diyor. Zenci kadıncağız, kenarda duruyor, önüne birkaç şey koymuş, satıyor. Fakir ama birisi daha önce bir sadaka

verdiği için, artık o günkü ihtiyaç karşılandığından ötekisini almıyor. Çünkü Peygamber Efendimiz'in şehrinde... Çünkü iyi müslüman... Biliyor ki “daha çok olsun, daha çok olsun” diye dilendiği zaman Allah'ın hoşuna gitmeyecek o şey. İhtiyacı kadarını alıyor, fazlasını almıyor. “Bu kadarı bana yeter, gerisini başka fakire ver.” diye tokgözlülük yapıyor.

Demek ki insan çoğalsın diye dilencilığe kalkışırsa Allah onu çoğaltmaz, inadına fakirliğe düşürür.

Vemâ feteħa raculün alâ nefsihî bâbe sadakatin yebteğî bihâ vechallâhi teâlâ illâ zâduhullâhü kesreten. “Bir adam da kendi üzerine sadaka kapısını, insanlara tasadduk etme yolunu açar da onunla Allah'ın zâtını ve rızasını kazanmayı murad ederse Allahu Teâlâ hazretleri elinden para çıktığı ve sadaka olarak, hayır olarak kesesinden bir eksilme olduğu halde onun malını çoğaltır.”

Yani sadaka verenin malı çoğalır, dilenenin fakirliği artar, affeden insanın izzeti çoğalır. Bunlar haktır. Bu mânevî kaide böyle yürür. Allahu Teâlâ hazretleri böyle yapar. Kendisine zulmeden kimseyi affedeni aziz kılar.

Malım çoğalsın diye dilencilik yapan kimsenin fakirliğini arttırır. Allah'ın rızasını kazanmak maksadıyla sadaka yolunu tercih eden, hayrât u hasenât yapan kimsenin de cebinden, kesesinden para çıksa bile neticede Allah malını çoğaltır, onu daha zengin hâle getirir.

Onun için bizler de affedici olalım. İstemekten, dilenmekten son derece sakınalım ve sadaka yolunu tercih edelim.

Muhterem kardeşlerim!

İstemekten sakınalım derken, içimize bir itiraz gelir, “Ya biz dilenci miyiz, zaten istemiyoruz.” filan diyebiliriz ama bir kere milletçe umumiyetle istiyoruz. Amerika’dan istiyoruz, Avrupa’dan istiyoruz... Ne diye isteyelim, kâfirden bir şey istenir mi?

Birisi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’e geldi, hediye olarak bir şey vermek istedi de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri; “Biz kâfirlerden, müşriklerden bir şey almayız. İstersen parayla sat. Parayla alırım ama parasız kabul etmem.” dedi. Yani biz müşriklerden bir şey almayız, ne diye onlara boyun büküyoruz? Sanki o bize

yardım yaptığı zaman aslında o yardım mı oluyor? Kendisinin döküntüsünü bize veriyor, ondan sonra acısını kat kat başka şeyden çıkartıyor.

Kore harbinde, harbe girmiş çıkmış delik deşik olmuş olan cipleri vermiş bize. Ondan sonra onların yedek parçalarından verdiği kat kat fazlasını çıkartmış. Zaten kendi memleketinde onları hurdaya atacaktı. Boyamış filan, sonra getirmiş bize vermiş.

Kâfirden istiyoruz... Onur sahibi olacağız, almayacağız! Çinlilerin memleketlerinde zelzele olmuştu. Adamlar miktarını söylemediler, çok insan öldü; büyük bir zelzele oldu. O zaman Kızıl Haç, Avrupalıların ve Amerikalıların yardım teşkilatları yardım etmek istedi, Çinliler kabul etmediler. “Lüzum yok, almıyoruz.” dediler. Demek ki milletçe isteme huyundan bir kere bir vazgeçmeliyiz.

Kimseye bağımlı olmadan, alnımız açık. Çünkü insan istedi mi borçlu olur. Adam ikide bir “Verdim, vereceğim, kongreden geçti, geçmedi...” diye oynatıyor. Kediye bir şey gösterirsin, kaldırırsın, zıplattırırsın, tekrar

yanaştırırsın, koklatırsın, tekrar zıplatırsın; oyun oynuyor yani. O bakımdan tokgözlü olalım.

Peygamber Efendimiz sahabesiyle konuşurken, beyat ederken hiçbir şey istememek üzere şart koşarmış. “Kimseden hiçbir şey istemeyeceksiniz ha! Dilenmeyeceksiniz, istemeyeceksiniz. Fakir de olsanız istemeyeceksiniz.” diye şart koşarmış. Onlar o şarta o kadar riayet etmişler ki devenin üstüne binmişken kamçısı düşse inip kendisi alırmış. Deveden inmek, binmek kolay bir şey değildir. Ya deveyi ıhtıracaksın ya da üstüne çıkmak kolay bir şey değildir. Ama kendisi inip kamçıyı alırmış, arkadaşına “ver şu kamçıyı” demezmiş, istemiş olmayayım diye.

Bu bakımdan istememeye, tokgözlü olmaya kendimizi alıştıralım. Gözümüz, gönlümüz tok olsun; kimseden bir şey istemeyelim. Kimsenin malında gözümüz yok, verirse Allah verir. Allah’tan dileyelim, başkasına boyun bükmeyelim, el açmayalım.

ثَلَاثُ فَضَائِلَ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِي الدُّنْيَا:
الْجَارُ الصَّالِحُ وَالْمَسْكَنُ الْوَاسِعُ وَالْمَرْكَبُ الْهَنِئُ

*Selâsü fedâile min saadeti'l-mer'il-müs-
limi fi'd-dünyâ; el-câru's-sâlihu ve'l-mes-
kenü'l-vâsiu ve'l-merkebü'l-henîu.*⁸

g. Üç Şey Mutluluğun Anahtarıdır

“Üç fazilet vardır ki müslüman insanın bu dünyada mutluluğunun alametidir.”

Bir; *el-câru's-sâlihu*. “İyi bir komşu.” İki; *ve'l-meskenü'l-vâsiu*. “Geniş, ferah bir ev.” Üç; *ve'l-merkebü'l-*. “İyi, hafif, güzel bir binek.”

“Bunlar kişinin mutluluğunun alametidir, sebebidir. Bunlara sahip olan dünyada mutlu olmuş olur.” diye Efendimiz bildiriyor.

Birincisi, iyi komşu... Demek ki insanın komşusu iyi oldu mu, ne mutlu o kimseye. İkincisi, geniş ev... Aslında insana bir oda, iki oda yetecek gibi oluyor ama misafir geldiği zaman bayağı odaların geniş olmasını temenni ediyor.

⁸ Ahmed b. Hanbel, III, 408, r. 15372.

Onun için evinin geniş olması, ferah olması istenen bir şeydir. Allah cümlemize iyi komşular, geniş evler nasib etsin. Bir de güzel bir binek... Güzel bir binek oldu mu, ne mutlu o kimseye. Dünyanın saadetinin bir vesilesi olmuş oluyor.

h. Üç Şey İnsanı Kurtarır

ثَلَاثُ مُنْجِيَّاتٍ خَشِيَ اللَّهُ تَعَالَى فِي السِّرِّ
وَالْعَلَانِيَةِ وَالْعَدْلُ فِي الرِّضَا وَالْغَضَبِ وَالْقَصْدُ
فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى وَثَلَاثُ مُهْلِكَاتٍ هَوَى مُتَّبِعٌ
وَشُحٌّ مُطَاعٌ وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ

*Selâsün münciyâtün haşyetullâhi teâlâ fi's-sırri ve'l-alâniyeti ve'l-adlu fi'r-rıdâ ve'l-gadabi ve'l-kasdu fi'l-fakri ve'l-ğınâ ve selâsün mühlikâtün, heven müttebeun ve şuhhun mutâun ve i'câbü'l-mer'i bi-nefsihî.*⁹

Bu hadîs-i şerîfin muhtevası biraz zengin. Efendimiz buyurmuş ki:

⁹ Beyhakî, Şu'abü'l-îmân, IX, 396, r. 6865.

Selâsün münciyâtün. “Üç şey vardır ki bu üç şey insanı kurtarıcıdır.” Bunlara sahip olan Allah’ın azabından, ikabından, gazabından kurtulur. Cennete girer, ikrâm-ı ilahiye nâil olur.

Neymiş bu insanı kurtaracak olan şeylerin birincisi?

Haşyetullâhi teâlâ fi’s-sırri ve’l-alâniyeti. “Gizlide ve âşikârede Allahu Teâlâ hazretlerinden korkmak.” Tabi tanınmış, bir mâruf insan âşikâre de, herkesin gördüğü yerde kötülük yapmaktan korkar da tenhada yapar. Kimse görmeyecek yerde, kimse görmeyecek zamanda yapar.

Suudlu aileler, Suudi Arabistan’dan uçağa biniyorlar; kapalı, çarşafı ve peçeli... Havaa-lanından iniyorlar; hepsi kısa kollu, japone, göğüs açık, etek kısa... Sen demek ki Allah’tan korkmuyormuşsun. Suud’un idaresinden korkuyor, oradayken görünmüyor, göstermiyor ama Türkiye’ye geldiği zaman, Aksaray’da gezerken veya Avrupa’ya gittiği zaman orada açık geziyor. Saçı meydanda, göğsü meydanda, tesettüre riayet etmiyor; onun nazarında haram helal fark etmiyor.

Olmaz! Âşikârede ve gizlide insanın Allah'tan korkan kimse olması lazım. Allah'tan korktuğu hatta gizlide daha çok belli olur. Önünde para var, sahibi yok, uzatsan alacaksın, senin olacak; hayır, almıyor, “Bu benim hakkım değildir.” diyor, yürüyüp geçiyor. Veyahut kimsenin görmediği bir yerde bir günah işleme imkânı var, nefis de çekiyor, şeytan da kışkırtıyor; “Hayır, ben bunu yapmam.” diyor. İşte tenhada ve kalabalıkta, âşikârede ve gizlide Allah'tan korkan bir insanın bu duygusu onu kurtarır. Kurtarıcı bir duygu bu, böyle olan kimse kurtulur.

Ve'l-adlu fi'r-rıdâ ve'l-gadabi. “Kızdığım zaman da, hoşnut olduğum zaman da adaletten ayrılmamak...” Bu da insanı kurtarıcı bir duygudur. Bizler umumiyetle kızdığımız ve kin tuttuğumuz kimseye haksızlık etmeyi severiz. Onu inletmek, kıvrandırmak hoşumuza gider; insan tabiatı böyledir. Sevdiğimiz kimseye de iltimas geçeriz. Hocalar da öyle yapar; sevdiği talebeye bol not verir, sevmediği talebeye zor yerden sorar, inadına sınıfta bırakır filan. Bu doğru olmayan şeyi, insanoğlunun içinde böyle bir duygu vardır diye bileceğiz.

Bundan kendimizi korumalıyız. Kızsak kızgınlığımız bizi adaletten ayırmamalı; sevsek sevgimiz bizi haksız muameleye sevk etmemeli. Sevsek de kızsak da adaletli olmalıyız. Hak edene vermeli, hak etmeyene vermemeliyiz. Kızdığımız kimse doğru söylerse tasdik etmeliyiz. Sevdığımız kimse yanlış söylerse, “Seni severim ama söylediğin yanlış, bunu böyle yapmamalısın.” diye ona itiraz etmeyi becermeliyiz.

Geçen gün anlattılar. Bizim kıymetli bir kardeşimiz vardı, Allah rahmet eylesin, arabayla Suudi Arabistan’a giderken bir trafik kazasında ailesiyle beraber vefat etti. Orada hocalık yapıyordu. Mekânı cennet olsun. Çok hoşuma giden birkaç şeyini söylediler, size nakletmek istiyorum. Bizim arkadaşlara, “Hiçbir sabah namazından sonra uyumadım.” demiş. Yani, “On yaşından beri hep sabah namazına giderim. Hiç de sabah namazından sonra uyumadım.” İlim, öyle birikiyor. Sabah namazından sonra uyumuyor; çalışıyor çalışıyor çalışıyor... Alim oluyor. Sabahtan sonra uyudu mu bir ağırlık çöküyor insanın üstüne, ondan sonraki gününü de uykulu uykulu geçiyor. Çok

uyuduğuna göre daha zihni berrak olsa... Hayır,  yle olmuyor; çok uyuyunca daha uyuşuk oluyor.

Pazar günü insan iŖe gitmediği zaman  đ-
leye kadar uyur. İkindide yine ağzı ayrılacak
gibi esner.

Neden?

Uyku uykuyu getirir. Uyku maya gibidir,
Öteki uykuyu da getirir. Bizim oralarda bir te-
kerleme var; “Uyku kırk kantar, uyuduk a ar-
tar.” derler. Uyuduk a artar. Demek ki o kar-
deşimiz uyumuyormuş, çalışıyormuş. Maşaal-
lah! Keşke sağ olsaydı, İslâm’a ne güzel hizmet
ederdi.

Bir Ŗeyi daha hoşuma gitti. Bir toplulukta
vazifeli olarak gitmiş. Yüksek bir Ŗahıs karşı-
sında toplantıda konuşuyor ama çok yüksek bir
kimse.  ıkmış; yanlış, ters, imana uygun olma-
yan Ŗeyler söylemiş. Kimse itiraz edemiyor.
G ya o da m ’min ama dini iyi bilmediği için
yanlış Ŗeyler söylemiş. Etrafındakiler de ona
olan sevgilerinden, saygılarından itiraz edemi-
yorlar. Bu adam kalkmış, demiş ki;

“Yanlış oldu, öyle olmaz. Bu şey yanlıştır, sizin söylediğiniz İslâm’a uygun değildir. Siz müslümanların fikrini değil de kâfirlerin fikrini sanki müdafaa eder duruma düştünüz. Sizin bu prensibiniz yanlış, İslâm’da bu böyle değildir.” diye bir güzel itiraz etmiş. Karşıdaki kızarmış, bozarmış, gitmiş, odasına çekilmiş. Ötekiler de demişler ki;

“Bizim başkanı çok üzdün.”

Üzdü ama hakkı söylüyor. Hakkı söyleyebilmek lazım! O da onu seviyordu, seviyordu ama sevmek başka haklılık haksızlık başka. Onun için biz sevdiğimiz insan bir yanlış iş yaparsa düzeltebilmeliyiz. Sevmediğimiz insan bir doğru iş yaparsa doğru diyebilmeliyiz. Böyle olmuyor, taraf tutuluyor.

Geçtiğimiz devrede de savcı veya karakol amiri hangi zihniyetten ise gelen sanığın kendi zihniyetinden olanını arka kapıdan kaçartıyor. Bunu biliyoruz. Savcı salıvermiş veya karakoldaki adam salıvermiş diye hep duyuyorduk. Böyle olmayacak! Sevgi ve kızgınlık insanı adaletten ayırmamalı.

Böyle olursa ne olur?

Bir insan kızsda da sevse de adaletten ayrılmazsa bu duygu onu kurtarır. Dünya ve âhîretin dertlerinden, sıkıntılarından, cezalarından halas olur.

Ve'l-kasdu fi'l-fakri ve'l-ğînâ. “Zenginlikte de fakirlikte de orta orta yoldan giden, taşkınlık ve azgınlık yapmayan, israf veya feryâd u figan etmeyen, itidalli olan kimse...”

Bu duygu da insanı kurtarır. Fakir umumiyetle feryâd u figanı basar; zengin umumiyetle israfa düşer. Bu ikisi de yanlış. Zengin ölçülü, fakir sabırlı olacak.

Hadisin öbür kısmında, *selâsün mühlikâtün* buyuruyor. Bunlar *münciyât* idi, insanı koruyacak, kurtaracak şeylerdi. Yani her zaman ölçülü olmak, her zaman adaletli olmak, her zaman Allah’tan korkmak; bunlar kurtarır.

i. Üç Şey İnsanı Helak Eder

Peygamber Efendimiz; “Şu üç şey de insanı helak eder.” diyor. Helak edecek şeyleri de öğrenelim;

Birisi; *heven müttebeun*. “Peşine takılıp da, sürüklenilip gidilen hevâ-i nefis.” Bu insanı helak eder. Çünkü insanın içindeki

arzulara kontrolsüz olarak tâbi olması sonunda çok günahlar işlemesi her zaman görülüyor. “Nefsim istedi, canım çekti, yaptım.” diye içki içiliyor, kumar oynanıyor, haramlar irtikap ediliyor vs. Birçok şey hevâ-i nefse uymaktan oluyor. Onun için insanın en büyük düşmanlarından birisi hevâ-i nefsidir.

Süleymaniye kütüphanesinde eski kitapları karıştırıyordum. Çok güzel, yaldızlı bir kitap elime geçti. Fotoğrafını da çektim. Şemalar yapmış, insanoğlunu ortaya koymuş, etrafını dört duvarlı bir kale gibi yapmış. Dört duvarında dört tane komutan var, insanı koruyorlar. Kalenin dış tarafına da düşman gelmiş saf bağlamış. Kaleyi muhasara etmiş, dört yanını sarmış. Onlar da hücum edecekler.

Kalenin bir duvarının karşısındaki düşman ne?

Hevâ-i nefs. Onu bir düşman saymış. Onlar insana hücum edip mahvetmek üzere etrafta dolaşan düşman gibidir. Birisi hubb-ı dünya, birisi şeytan, bir tanesi daha var.

Onun için hevâ-i nefse uymamaya çok dikkat etmeliyiz. Hevâ-i nefs, gözünü kapattığın

zaman insanın içinden canının çektiği, iştiha duyduğu şeylerdir. Nefis; çok yemek, çok uyumak, çok gezmek, çok gülmek, çok eğlenmek, boş gezmek ister. Çalışmaya yanaşmak istemez, açlığı sevmez, oruçtan bucak bucak kaçır. İbadeti sevmez, tembellenir, çeşitli bahaneler bulur, kaçacak delik arar.

İşte müslüman olarak nefsin o arzularına set vurabilmeliyiz. Başlıca mühim işlerimizden birisi budur. Onun için nefsimize tâbi olmaya- lım, hevâmıza uyup da helak olmayalım. “Eğer insan hevâsına uyarsa bu hevâ insanı helak eder.” diye Peygamber Efendimiz bildiriyor.

İkincisi; “İnsanı itaati altına almış olan cimrilik duygusu.” Cimrilik duygusu da insanı mahveder. Müslüman insan cömert olmalı. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’den ve evliyâullahtan, büyüklerimizden gördüğümüz cömertliktir. İnsan kesesinin ağzını açacak, gücünün yettiğince hayırları yapacak. İnsan ne kadar eli açık, cömert olursa Allah hem ona bereket verir, hem kazancını çoğaltır, hem de sevabı artar. Onun için Rabbimiz cümlemizi cömert olmaya muvaffak eylesin. Cömertliği sevdirdin, hayır ve hasenât sahibi eylesin.

Eğer cimri olursa, cimrilik de insanı helak eder. Cimri olduğundan zekâtını vermez, günaha girer. Sadakayı vermez, günaha girer. Malı ile cihat etmez, günaha girer. Müslümanlık geriler, gelir düşmanlar, malını mülkünü alır.

Suriye Halep’te birisini anlattılar. Beş tane fabrikası varmış, oradaki müslümanlar gelip kendisinden yardım istedikleri zaman vermemiş. Ondan sonra başa Hafız el-Esed idaresi geldiği zaman bütün mallarına el koymuşlar. “Ah! Keşke o müslümanlar geldikleri zaman onlara yardım etseymişim. Şimdi bu solcular, komünistler mallara da el koydular.” diyor. Kendisine hiçbir şey vermiyorlar diye üzülüyormuş.

İnsan cimrilik etti mi melekler; *Allahümme a’tı mümsiken telefâ*. “Yâ Rabbi! Cimri, pinti, eli sıkı olanın, vermeyenin malına telef ver!” diyor, öyle dua ediyorlar. Yani Allah onun malını telef eder. Yangın olur, zellezele olur, su basar, hırsızlık olur, arsızlık olur; çeşitli şeyler olur, malı elinden gider. Bu da ilahî bir cezadır.

İstimlak olur, bedelinden düşük olur. İstimlak olmasaydı oraya kaç tane apartman yapacaktı. Müteahhide verseydi şu kadar para kazanacaktı. İstimlak olur gider.

Bir arkadaşımız söyledi. Bir vakıf toplantısında herkes vakfa bir miktar para vermeyi kabul etmişti. Bir arkadaş da çıkartmış, “Ben de beş yüz bin vereceğim.” demişti. Ertesi gün onu yolda gören birisi demiş ki;

“Ya sen beş yüz bin lirayı çıkartıp nasıl verdin? Hiç o kadar çok para verilir mi?”

Elli lirayla, yüz lirayla hayır bitiyor mu? İş yürür mü? Elbette çok vermesi lazım! “O kadar parayı nasıl verdin? Elin titremedi mi?” filan diye alay edince o arkadaşımız da demiş ki;

“Abi, sen benim babamın yaşıtısın. Onun akranısın, arkadaşısın. Biliyorsun babam bir ay önce, bir hafta önce neyse öldü, âhirete gitti.”

Böyle hatırlatmış ona. Yani, “Sen onun yaşıtısın. Bak, babam âhirete göçtü. Sen de yakın zamanda öleceksin. Onun için hayrını hasenâtını yap. Niye böyle hayır yapanla alay ediyorsun?” gibi söylemiş.

O da, “Beni ölümle tehdit etme.” demiş. Ölümle tehdit değil, Allah söyletmiş oluyor. Ondan sonra şehrin göbeğinde çok kıymetli geniş bir arazisi, arsası varmış. Onu hesaplıyor-muş ki, “Oradan şu kadar milyon, bu kadar milyar gelir.” filan... Belediye, “Orayı park yapacağım, bahçe yapacağım vs.” diye bir istimlak etmiş. Tabi istimlakın ölçüsü onun o zamanki serbest piyasadaki rayicinin çok altında kaldığından milyonlar, milyarlar zarar etmiş. Ötekisine, “Sen nasıl beş yüz bin lirayı verirsin.” derken, kendisi vermemek taraftarı olduğunu söylerken, “Ben olsaydım veremezdim.” derken bu sefer Allahu Teâlâ hazretleri nasıl malından çatur çutur daha fazlasını alıyor. Onun için cimrilik insanı helak eder. Peygamber Efendimiz’in söylediğine göre helak edici şeylerden birincisi hevâ-i nefis, ikincisi insanı tesiri altına almış olan cimrilik, pintiliktir. Bu da insanı helak eder.

Muhterem kardeşlerim! Cömert olun. Allah cömerte cömertçe muamele eder. Dünya ve âhiretin hayırlarına erdirir. Cenneti kazandırır.

Ve i'câbü'l-mer'i bi-nefsihî. “Üçüncü helak edici huy da kişinin kendi nefsinı beğenmesidir.” Kendi kendini beğenmesi, mağrur ve burnu büyük olmasıdır. Adam beğenmez, kimşenin yanına sokulmaz, tenezzül buyurmaz, sofrasına gelmez, hor görür, hakir görür... İşte bu kendini beğenmek de hiç makbul olmayan bir huydur. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bu huyu insanı helak edici bir huy olarak ifade ediyor. Rabbimiz bizi mütevazı kullar eylesin, tevazudan ayırmasın ve kibirten, kendini beğenmekten, ucubdan uzak eylesin.

Bi-hürmeti esmâihil hüsna ve bi-hürmeti habîbihil mücteba ve bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-Fâtiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

16 Safer 1408 / 10.10.1987

İskender Paşa Camii

Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.

